40ՐԴ ՏԱՐԻ — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 12/25 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1909 — ԹԻՒ 1499

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊՐ — Ա.Լի ՃԱՏՏԷՄԻ
Էպուսուտուա (Սեփէթճի) փողոց Թիւ 38

BUREAUX DU JOURNAL HAÏRENIK
Avenue de la Sublime-Porte rue Eboussuoud No. 38
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԹԻՐ

ԳԱՀԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ Համար . . . . . 300 Թիւ 75 դրշ. Մեճիտ
» » . . . . . 150 » 40 » »
Գաւառներու . . . . . 300 » 100 » »
» . . . . . 150 » 50 » »
Օտար երկիր երկօրեայ . . 300 » 25 ֆրանք
» » տռեհնօրեայ . . 300 » 30 »
Ռուսիա . . . . . 300 » 10 րուպլի
(Միւս պայմանները տեսնել 4րդ երեսը)
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ պատ գրութիւն ետ չի դարձուիր։

درعليه باب عالى جاده‌سنده ابوالسعود سوقاغى نومرو ٣٨
غزته‌سى اداره‌سنه ﴿ هيرنيك ﴾

10 ՓԱՐԱ

ՁԱՐԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սեւ սպառափը հոսելէն՝ Ձարը մեկնեցաւ իր երկրէն՝ առանց որ դրսի աշխարհը առաջուընէ գիտնար թէ ինչ ճառապարհով ան պիտի երթար տեսնել Իտալիոյ Թագաւորը։ Ձորս տարիէ ի վեր, Չինուորական Առեւտրականները Ռուսիա անցողը պաշտօն մը ստանալով մնուան դործէրը կը կատարեն անդիմադրաբար, անխոչընդոտաբար։ Ռուս. սահմանապահ-անդամարարար Ռուս. սահմանապահ-բութեան հաշակումը բռնկուցած էր ամէն դասերու, մանաւանդ միջին և ազնուական խաւերու մէջ, աղաղակ թեան խառնըթ, ներդրաւած և ազնուացած կեանքի մը համար լաւ յոյսեր, և յափշտակութիւններ։ Նէն տարուած՝ բիւրաւորներ մարտնչած էին հին բժիժի ամէն արտայայտութեանց դէմ, ազատագրութիւններու կուրութեամբ մը՝ բայց անոնց ալ հիանալի անկեղծութեամբը։

Աւերին յուսացած էին քան ինչ որ ռուսական երկիրն ու խառնըուածքը կրնար տալ։ Ցեղափոխութիւնը խղդուեցաւ արեան հեղեղներու մէջ, որ նախ խմբական չարդերէ վազեց և յետոյ անհատական ամէն մէկ կալանաւորի ու բանտարկուածի երակներէն։

Իբր ծաղր ալիսթրհս երեսին նետուած՝ Ձարն ու Սուլթան Համիտ, փիլիսոփաներու խրատին հետեւելով, մահուան պատիժը չէին տեւելով, մահուան պատիժը չէին տեւելով, մահուան պատիժը չէին տ

ԱԻԱՐԱՌՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆՔ

ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔ ՄԸ

Որովհետև, մեծ քաղաքը՝ ճշմարիտ կլինի է որ զօրաւորին առջև հնազանդ՝ անոր սլաքի տակ իր էութեան ամէնէն կենդանատար վայրկեանները, իսկ տկարը պիտի կոխկրտէ, կործանէ, անէացնէ։

* * *

Ու տկարները չատ են անոնց մէջ որք Բարիզ կ'երթան իրենց մասագէտ հասակին մէջ՝ բարձրագոյն կրթութիւն մը առնելու համար։ Ինչքե՜ն անպատրաստ աղաքներ, որք դիւրին գոներ պիտի ըլլան՝ ծագիկին ներքեւ պահուրտած սամնաոտ սատին վրայ իրենց թեւերը թափթփելու ու թերեւս հոն տալու իրենց հէգ պզտիկ չունչը։

Ես ճանչցայ անոնցմէ մին, պզտիկցի տղայ մը, ալեսոյտ խնչպի՛, հանդուցեալ, որուն մեծ յոյսեր կ'ընկերանային՝ Բարիզ ճամբորդած ատենը և որուն վրայ հաւատք ունէին գինքը ճանչցողները բոլոր։ Աչքի մէկ երեւս ամիսը լաւ գնաց ամէն բան։ Ուսանողի պարտաւորութիւնները ճչդիւ կը կատարէր, հեռուէն դիտելով այն հէգատիպերը ու դասարանէ կեանքը որ իր չորգին կը սեւեր իր հրապոյրները, իր ձգողութիւնները, իր գինովութիւնները, գէռ չի համբանկելով՝ իր սացած կրթութեանը և մինչեւ այն ատեն վատ կեանքին ազդեցութեանը տակ՝ մտնելու սատ։ Ցետոյ քիչ քիչ վարժուեցաւ, աչքի ամչկոտութիւնը չի մնաց ալ, ժամանակին ու փորձառութեան հետ՝ համարձակութիւնը եկաւ, ու՝ գլուխը ծառ՝ չարժումին մէջ դնեռուեցաւ։ Գրիթէ ամէն երիտասարդ այդ ճակատագրական ու հարկաւոր չրջանէն անցած է։ Ոմանք անկից դուրս կ'ելլեն տկարած, պղնձին պէս որուն վրայէն չարը կը սահի կ'երթայ, միւսները՝ ալի պէս կը հալին անոր մէջ։ Այս քաչքայումը կը սկսի նախ մարդուն ամէն գիտակից կարողութիւններէն, կամքը, դատողութիւնը, համեմատութիւնը, մինչեւ նիւթը, մինչեւ մարմինը, ապահալով ու հատցնելով զայն քիչ ժամանակուան մէջ։

Ինչ սնաց հիմա առջև զուարթ ու յուսալից տղային։ Ոչ ոք գիտէ։ Դատ ու դպրոց ծալկց մէկդի դրաւ ու սըբճառանը՝ իր մչական կոչքն եղաւ։ Հօրենական հարստութիւնը վճռացաւ հինգ վեց ամսէն։ Պարտքեր սկսաւ ընել, չի կրցաւ վճարել, ու օր մը, հիւանդ, մաչած, դառնացած, փախաւ Բարիզէն, ոմբագործի մը պէս։ Ինչ եղաւ։

Ուրիշ մը գիտեմ որ նոյն անհունն ունեցաւ, ու պատանիի անխորհուրդ անձնավստահութեամբ, վառաք մը հաւմարեց իրեն դիմանալ։ Ինչքա՜ն ցնորք հոգի, որ անգթաբար տակ՝ ազատ դաշտի վերքը չէր տեսներ ու լաստակին իսրը՝ ալաւաւոր մրուրը։ Մէկ քանի տարի պատաքեցաւ յորձանքին մէջ, ա՛լ չկրնալով ետ քաչալ, մինչեւ որ օր մը յարմինը՝ իր չարաչուք ու անօգնական վէթոը առաւ. «Ա՛լ չեմ կրնար առաջ երթալ.» ու առաջ չի գնաց։

Հոգեբանական կինդանի գիրք մըն էր լինի համար այն միւս երիտասարդը, որ իր ուսումն աւարտած Բարիզի մէջ, վկայականը գրպանը մէկ քանի տարիէ ի վեր, չէր կարող բաժնուիլ Բարիզէն։ Ինչո՞ւ։ Ինքն ալ չէր գիտեր։ Անհնար թական անսեռանկի զօրութիւն մը կարծես գամած էր վինքը Բարիզի սա-

ՏՈՒՓՈՆԷՆ ՍԱՐԻ

ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒ ՏԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Զ.

ԲՈՂՈՔԸ

Մեր պատժարանին մէջ կային յաղմաթիւ թիապարաններ որոնք դասաւորապատուած ելին ճիշդ մահուանցի լրլաչնուն, կամ մահուանդ վճռած լրլաչնուն համար այդ սեռակ զգայներ։ Սառնք ամէնէն աւելի յուզուած կ'երեւային, մանաւանդ Մարթինօֆ անուն մէկը, նախկին հիւսար, բարկաերեսր, մռայնոտ ու կասկածոտ մարդ մը, որ սակայն չատ պարիզեցի էր։

Ուրիշ մը, Վասիլի Սէմիոֆ, նոյնպէս բարկասերտ, թէեւ պողպատին, սակայն պատկառ նայուածքով, ծաղրական ժպիտով, որ ինքն ալ բաւական խելացի ու պարիզեցի էր։ Եւ յիսուն ուրիշ չատեր, որոնց մէջն էր Բէթլոճի որ խրճքակէ խմբակ կ'երթար, չատ մտիկ կ'ընէր, քիչ կը խօսէր, յայտնապէս կ'երեւցլաչատակին վրայ։ Դրամ չունէր, դիրք չունէր, բան մը չունէր այն սեղ, ու սակայն չէ՛, չէր կրնար բամնուիլ քաղաքէն։ Սնդին իր ընտանիքը, որ գուցէ իր բերնին հացը կարելով հղացած էր անոր ապրուսաի և կրթութեան ծախքը, այն ծախքը այնքան սարիներ, ի զուր կը սպասէր իր սաղն որ սլաի գար սգսակ գինքը նեւթական դըժուարութիւններէ։ Ու այդ վիպասւորը յամառելու մնալ Բարիզ, հոն իրեն համար դիրք մը չմնելու ըղճանքին արդարացումն ալ չունենալով, ուրուհետև բան մը չէր ընէր, բան մը չէր փորձեր։ Ապատես սլաի չարունակէ անդուխա, իրեն և ուրիչներուն լեռ եղած, Բարիզի՝ իրր անմահական դէղուհի ուսկից չկրնայ կրնայ հեռանալ, անոր չքնաղ հասին լոզորմիքը գիպելով ընդ երկար, անօգուտ ապաուսմի մը մէջ սպառելով հաղհատ։

Ուրիշ մը ամէնէն դէղեցիկ մտաքրութիւններով վառուած սաքը դրաւ Բարիզի սալայատակին վրայ։ Պիտի աչխատէր ճչմարիտ մարդ մը բլլալու ու իր նեւթական անկախ վիճակէն պիտի օգտուէր՝ սարիներու ուսումնասիրութեամբ իր մտքը զարդացնելու։ Բայց՝ երկու սարուան մէջ քանդեց կործանեց բոլոր այդ խորհուրդներն ու ծրագիրները, ու անոնցմէ այժմ ուրիշ բան չ'մնացած բայց եթէ անասնական ոգեմիւի երկպոտութիւն մը՝ ամէնէն փուճ ու ամէնէն դձուճ բաներուն սաք ջլեւ, ու կանաք մը բոլորովին անօգուտ։

Օրինակները կրնայի բազմապատկել, դէռ չատ, բայց հարկ չկայ։

Տխուր ցանկ մը, թախծալից «մարթրատագրութիւն» մը կարելի էր կազմել բոլոր այն զոհերով զոր տուած ենք և կուտանք դեռ այն լուսաքաղաքին որ, ինք ամէնէն հաւաղ չանցաւորն է այդ դժրաղդութեան մէջ։

Շատերը կը համրուին այսպէս որք պէաք եղած քաղաքականը չունին՝ դիմագրելու համար մեծ քաղաքին կորքատպիր փորձութեանց ու զուրկ հարկ եղած խմատասիրութիւններէն այդ փորձութեանց մէջէն սանելու համար այն միայն որ, նիւթապէրը կը կազմէ։

Ու բարոյական քաղաքականն ու խմատասիրութիւնը՝ մեր պարծանալիք յատկութիւնները չեն։

ԼԵՒՈՆ ԹԱՇԵԱՆ

ՀԱԿԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՔԻՆԿԸ

ԶԱՊՈՆԱՑԻ ՄԻՋ

Տեսակցութիւն մը Պալկարիոյ Ներքին գործոց Նախարարին հետ։

ՍՕՖԻԱ, 7 Հոկտ. 1909

Վերջին թղթակցութիւնս Թրատարին յանձնելէս անմիջապէս եաքը՝ մեկնեցայ դէպի ներքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատունը, և 10 վայրկեանէն արդէն հոն էի։

Հանուսակ անհամբերութեանս և մանաւանդ ուժգին փափաքիս՝ անոթերի կատարելու Հայրենիքի թղթակցի պաշտօնս, գժբաղտաբար ունենալ համնալու թէ՝ նախարարը՝ Պ. Մ. Թաքէֆ սախտած է անկողնի ծառայելու, և քանի մը օր պիտի բացակայի։

Ուրիշ բան չէր մնար, բայց եթէ դիմել Լորդրդականին Պ. Կէրչօ Պըզլարօֆին, նախարարին աջ թեւին, որ այնքան ազնիւ գանուելուս պահուն ընդունելութիւն ըրաւ ինծի, որ չատ յուզուած էի և վերջին վայրկեանին, լինչպէս էր ամէնէն առաջ եկող չարաչուքը։

Մեր հնչատպան անմիջապէս սկսաւ դալ սլած։ Թիապարանները չարաւած բլլալով՝ քաղաքավարութեամբ խնդրելուն իրմէ որ երթայ պաշտօնակալին ընակարանն ալ մէկ անգամ սկսի խօսիլ իրեն հետ և քանի մը բառ ներ պահանջել։ Ներքոտպչին հոսելէն ետքն բոլոր ծեր պետաւորները և չարաչուքն միւս կողմը, թիապարաներէն դէմ առ դէմ։

Ներքոտպչին յանձնուած պաշտօնը այնքա՜ն աւարտելու էր որ դող ելաւ։ Բայց չէր կրնար մերժել։ Նախ, անդամ մը որ թիապարանները իրենք իրենցմէ դուրս կ'ելլան, Աստուած գիտէ թէ ինչ կրնայ պատահիլ և յետոյ պատասէրը այնպէս էր որ եթէ պատժարանին մէջ ամենասովը դէպք մը պատահէր, պէաք էր որ անմիջապէս պաշտօնակատարին իսոյ տար։ Գուշնատ և վախկոտ դպրոցական, ամաչարանքով պաշտօնատկային գնաց, առանց նոյնիսկ թիապարանները համարդել փորձելու։ Լաւ կը դիտէր որ գինքը մտիկ ընել անգամ չէին ուզեր։

Ծանուցին չդնանալով թէ ինչ կ'անցնի կը դատուայ, ես ալ ելայ սիւտներուն

լուս անմիջապէս, և պատասխանելու այնքան ձեռնհասօքէն և բազմահղումնի կերպով ուղղած բոլոր հարցաբնութեանս, ծանօթ մեղեդին սաւիւս, որ պահ մը ես մոռցայ նախարարին բացակայութիւնը։

—Ինչ սեղեկութիւններ ունիք Պ. Լորդրդական, Վասիլի մէջ հայոց դէմ դատարուած մեղեդնի մասին։

—Դործակիցով մը՝ զոր մենք ներմուծած ենք, և որուն ճչդիւ կիրառման իմդրին կը հակենք, ամէն ժողովի համար, իւրաքանչիւր դատարուժի մասին, նոյնիսկ եթէ հինգ հոգիէն բազկացած ըլլայ ան, ամէնօչնչին դէպքի մը համար՝ պուլկարիոյ մէկ անձնաօք խորհրդի մէջ, մեր օգնականները, ոստիկանութիւնը կը սեղեկագրէ մեզ անմիջապէս և անհրաժեշտ ըլլալու պարագային, հեռագրաւ կամ հեռաձայնով։ Մինչդեռ մինչեւ այս վայրկեանին, որ գիս կ'այցելէք, մենք սեղեկութիւն մը չունինք ո՛ և է մեղեդնի մը մասին հայոց դէմ, Վասիլի մէջ. սակայն ապահովապէս չանեաժ մըն է, և այս լուրը առաջ թերցը հաւանական մոլորուած է։ Հայոց դէմ մեղեդնի մը մասին խորհիլն անգամ անհարիր է։

—Կը նշանակէ թէ դուք նոյն իսկ նմանօրինակ մեղեդնի մը կարելիութեան վրայ մտածելն իսկ չէք թոյլատրեր։

—Այո՛, որովհետև ո՛ և է չարժուման մը համար անհրաժեշտ պայման է որ այդ չարժումի դլուխը անցնի մտաւորական մը, որ ժողովրդական վարիչի յատկութիւնները ունենայ, իսկ պուլկարիոյ մէջ և ոչ մէկ մտաւորական չունի բլլալ այնքան սաղ սպիկա ընկերը. Ներկայիս, թերեւս Վասիան միակ քաղաքն է պուլկարիոյ մէջ, ուր վճռաւորականութիւնը և զոյն կազմող զանազան ձիւղերը չատ որոչապէս դասաւորուած է և դժուարին է իսսիլ մրցումի մասին, հոն վճռաւորականները իրենց պատմութիւնները ունին այլեւս։ Մրցումը թերեւս աւելի զգացուի մանիֆաքթուրի և ըճռնակութեան մէջ, որոնց աւանդապահ հայերը կը մասնակցին, և սակայն այս արհեստներու մէջ ալ քանի անյողդողդելու դժգոհութիւնը չկրնար ընդհանուր դըժգոհութեան լուրջ ձեւը և համազգային չարժման մը հանգամանքը ստանալ։ Երբորդ. դժբաղա հայ ազգին դէմ չարժում մը կրնար սահմանափակուիլ, և անմիջապէս ի՛ ուռճանայ բոլոր օսարահպներու դէմ, որոնք հայերէ չատ աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն. իսկ կառավարութիւնը իր այն համոզումներով, զոր ունի ընդհանրապես եւ եւրոպիկ միջազգային կացութեան վրայ, երբեք չպիտի թոյլատրէ այսպիսի չարժում մը։ 906ին, յաւաչ եկաւ ձեղի ծանօթ պատճառներով, յոյներուն Մակեդոնիոյ մէջ պուլկարաց հանդէպ ըռնած իրենց անհանդուրժելի ընթացքին բերմամբ, այն ալ վերջացաւ։

—Ինչ վերաբերում կրնայ ունենալ կառավարութիւնը և իշխանութիւնները դէպի դատարումներ, որոնք ազգի մը կամ օտարականներու դէմ նպատակաւ մը կ'ըլլան։

—Մեր մէջ լաւագի և դատարումներու բացարձակ ազատութիւն կայ, և մենք կը թոյլատրենք ամէն տեսակի ժողով. դուք գիտէք թէ՝ մեր երկրին մէջ թիապարանի դէմ ալ դատարումներ և ժողովներ կ'ըլլան։

—Ինչ կը խորհիք ընել, եթէ երբեք այս միջնկին մէջ, զոր գուք անհնարին կը դանէք, առնուած որոչումի մը համաձայն՝ պօյքօթը ազիրապօճներու սահմանին ելլելով, գործոդութեան մը ձեռը առնէ։

—Հայ վաճառականներու դէմ պօյքօթը անհնարին է, սակայն եթէ վայրկեանի մը համար գայն հնչատրենք իրր կարելի, կընաք կատարկապես վատահ ըլլալ, որ անհնարին են ամէն տեսակի ոտնձգութիւնները։ Մենք ունինք այնպիսի ոստիկանութիւն մը, որ նոյնիսկ չի թոյլատրեր գաղափարն անգամ նմանօրինակ գործոդութեան։ Մեր սատրաստնին գործոդութիւնն ալ հրահանգ ընդունած է Սէլանիկի կեդր. Վարչութենէն որ նոյն օրինական գործոդութիւնները կատարուին։

Ներքին գործոց Նախարարութիւնը գրութեամբ մը իմացուցեր է բոլոր կուսակալութիւններուն՝ Իթթիհատ-Թերաքզիի այս օրինապահական ձեռներէցութիւնը և յանձնարարեր է որ, չանք և ջանք գործադրեն՝ ընդհանուր դիւրայինելու համար ճեմիյէթին յառաջդիմաբարական ձեռնարկներուն, որոնց կարգին են դպրոցներու բացում, գիշերօթեան դասախօսութիւններու հաստատում, երկրին զանազան տարրերուն մէջ սէր և յարեկամութիւն ամրապնդել ևն։ Թուրք Թերթերը կ'ըսեն թէ՝ ճեմիյէթը չատ սեղմ պայման աղքատաչունչ հաստատութիւններ և դպրոցներ հիմնած է, առանց նչանակելու սակայն այդ սեռ դերն իրենց անուններովը։ Այս գործակցութիւնն ամենք պիտի հետեւցնեն թէ՝ ճեմիյէթը ա՛լ ուրիշ բան չպիտի կատարէ բայց եթէ աչխատիլ կրթութեան տարածման և երկրին յառաջդիմութեան առանց քաղաքական դեր մը կատարելու։

×

Պալիսի կառավարութիւնը հետեւեալ ծանուցագիրը ուղղած է այս մասին։

Օսմ. Արկիրնեյրու մէջ մինչեւ հիմա ընկերակցութիւն կազմելու համար արտօնութիւն չէր առնուեր։ Բայց ընկերակցութիւններուն կանոնագրին երկրորդ յօդուածը կը պարտադրէ որ, ընկերակցութիւն մը՝ կազմութենէն ամիսներ առաջ՝ կառավարութեան իմաց արուի։ Նոյն կանոնագրին վերջերդ յօդուածին համաձայն, ծածուկ ընկերակցութիւններու կազմութիւնը արգիլուած

—Ձեռ սեզդ հոս չէ, բաւ բաւքօֆ դէպի լինչ գալով պատասխանեց արդանդով մը։

Ձեռքէս բռնեց և չարքերէն դուրս հանեց։ Կապարագոյն էր։ Իր սեւ աչքերը կը վայելին և սարին չրմանքը կը լատնէր։ Սատնավարար ատենը յուզման չէր որ պաշտօնակալին դալուն կը սպասէին։

Շատ կը սիրէի Բաւիքօֆը նկատել նմանօրինակ պարագաներուն, այսինքն երբ սաւթի կը ներկայանայ լինչքինք ցոյց տալու իր բոլոր կարողութեամբը։ Կը կարծեմ որ այս մարդը կարող էր չարչարանքի երթալ սեսակ մը վայելչութեամբ։

—Սիկքանտը Բէքրովիչ, սեւկլոյտ ծայրայեղ քաղաքավարութեամբ մը, մենք հոս եկած ենք մեր մասնաւոր դործերուն համար և դուք դործ մը չունիք։ Դայե՛ք դատ կեցէք և դէպքերուն սպասեցէք... սեսե՛ք, սհա ձերինները արդեն ճաչասրանը հաւաքուած են։ Դո՛ւք ալ հո՛ն պսպեք։

Իրա՛ւ նչմարեցի մեր Բոլոնիայինները խոնարհի կիսադոց պատուհանին առեւ։ Ինձ թուեցաւ նոյնիսկ որ, ուրիշ չատ մը թիապարաներ ալ կային։ Շուսատ դէպի հոն ուղղուեցայ, բոլոքդողներու հայհոյելքներն սակ։

Թիապան դալէս իվեր երբեք սատկաւին այսպէս չէի նախատուած։ Անդրիօրէն ցասս պատճառեց սակիս ինծի։

Խոհանոցին մատքին մօտ հանդիպեցայ Թ.ի, երիտասարդ սղնուսական մը, հաստատուն և սղնիւ նկարագրի տէր, բայց սատնց մեծ կրթութեան։ Միւս սղնուսականներուն մէջ միակ ինք գրնթէ կը սիրուէր թիապարէն։ Բայ, յանդուգն և գօրեղ էր և այս բանը իր սմէն չարժուժներուն մէջ կ'երեւար։

—Ինչ ունիք Կօրնտիգօֆ, բաւ, հոս եկէ՛ք։

—Բայց ինչ կ'սնցնի սղդակը։

—Բաղդքներ պիտի ընեն, սլրանին չեմ գիտեր։ Բնականաբար, բան մը չպիտի սատնան, քանդի սմ կը հաւատայ մայ թիապարաններուն։ Պարապդրութիները պիտի վնասուին և եթէ իրենց հետ ըլլանք, չպիտի վարանին բոլոր պատճառը մեր կանակը լեցնելու։ Ցիչեցէ՛ք թէ ինչո՛ւ հոս աքսորուած ենք։ Զանոնք սատնց գաւատատնի պիտի մարակին և մեզ գաւատատնի պիտի գրչեն։ Պաշտօնակալը սմենքս ալ կ'սատ և երջանիկ պիտի բլլայ այս սատիճէն օգտսելու մեզ կրասնցնելու համար։

—Թիապարանները սատչինը պիտի ըլլան մեզ՝ սատը ձեռքը կատած՝ անունց յանձնուելէն, սեւկլոյտ Մ. երբ խոհանոց մատնը։

Թիապան դալէս իվեր երբեք սատկաւին այսպէս չէի նախատուած։ Անդրիօրէն ցասս պատճառեց սակիս ինծի։

Խոհանոցին մատքին մօտ հանդիպեցայ Թ.ի, երիտասարդ սղնուսական մը, հաստատուն և սղնիւ նկարագրի տէր, բայց սատնց մեծ կրթութեան։ Միւս սղնուսականներուն մէջ միակ ինք գրնթէ կը սիրուէր թիապարէն։ Բայ, յանդուգն և գօրեղ էր և այս բանը իր սմէն չարժուժներուն մէջ կ'երեւար։

—Ինչ ունիք Կօրնտիգօֆ, բաւ, հոս եկէ՛ք։

—Բայց ինչ կ'սնցնի սղդակը։

—Բաղդքներ պիտի ընեն, սլրանին չեմ գիտեր։ Բնականաբար, բան մը չպիտի սատնան, քանդի սմ կը հաւատայ մայ թիապարաններուն։ Պարապդրութիները պիտի վնասուին և եթէ իրենց հետ ըլլանք, չպիտի վարանին բոլոր պատճառը մեր կանակը լեցնելու։ Ցիչեցէ՛ք թէ ինչո՛ւ հոս աքսորուած ենք։ Զանոնք սատնց գաւատատնի պիտի մարակին և մեզ գաւատատնի պիտի գրչեն։ Պաշտօնակալը սմենքս ալ կ'սատ և երջանիկ պիտի բլլայ այս սատիճէն օգտսելու մեզ կրասնցնելու համար։

—Թիապարանները սատչինը պիտի ըլլան մեզ՝ սատը ձեռքը կատած՝ անունց յանձնուելէն, սեւկլոյտ Մ. երբ խոհանոց մատնը։

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՕՐԷՆՔԸ

ԵՒ

ԻԹԹԻՀԱՏ-ԹԵՐԱԳԴԸ

Սէլանիկի մէջ վերջերս դատարուած Իթթիհատ-Թերաքզի ընկերութիւն ուրուած էր՝ որ օրէնքին համաձայն ամէն ձիւղ նչանակէ այն անձերն որոնք պիտի գործեն իր անունով։ Կատարութեան առջև պատասխանատու կացուցած են ոսքի. Նազըմ, Սամիհ և Հաճի պէյերը կեդրոնին համար։ Պոլիս և Հաւանները ալ հրահանգ ղրկուած է Սէլանիկի կեդր. Վարչութենէն որ նոյն օրինական գործոդութիւնները կատարուին։

Ներքին գործոց Նախարարութիւնը գրութեամբ մը իմացուցեր է բոլոր կուսակալութիւններուն՝ Իթթիհատ-Թերաքզի այս օրինապահական ձեռներէցութիւնը և յանձնարարեր է որ, չանք և ջանք գործադրեն՝ ընդհանուր դիւրայինելու համար ճեմիյէթին յառաջդիմաբարական ձեռնարկներուն, որոնց կարգին են դպրոցներու բացում, գիշերօթեան դասախօսութիւններու հաստատում, երկրին զանազան տարրերուն մէջ սէր և յարեկամութիւն ամրապնդել ևն։ Թուրք Թերթերը կ'ըսեն թէ՝ ճեմիյէթը չատ սեղմ պայման աղքատաչունչ հաստատութիւններ և դպրոցներ հիմնած է, առանց նչանակելու սակայն այդ սեռ դերն իրենց անուններովը։ Այս գործակցութիւնն ամենք պիտի հետեւցն

նները ի վիճակի են իրենց պահանջած չափ բարձր գներուն վրայ հասնիլ։ Վերջին չորեքշաբթի եղած գործադրութիւնները ապշիլ քաշոզներու չափ արձագանգ։

Կտակի՝ աւելորդ է ըսել թէ գնորդն ալ բարձրացած են կրկին նոյն համեմատութեամբ։ Պահանջուած բազմաթիւ բարձր գներուն հետեւանքով՝ նոր հրամանները գործադրութիւնը դրեթէ դադրած է բան երեւութին։ Հնդկաստան և Զինաստան, ինչպէս նաև ուրիշ հրապարակները ամերիկեան պէտքերու համար միայն կը գնեն առնել կամ նուազ, սակայն ընդհանուր առմամբ գնողներու քով ակնկիռ վախ մը կայ թէ իրենց պատգերը գոհացնելէ յետոյ կրնայ ըլլալ որ գները իյնան։ երբոր սարի առաջնան պատահածին պէս։ Այս ընդհանուր վախն է միայն ներկայ զգուշերու հանդարտութեան պատճառը և ոչ թէ իրական ինդրանքի նուազում։ Ընդհակառակը օտար հրապարակներու մէջ սեղմօքները լաղդատաբար չատ ենթեր են և տեղ տեղ կարգ մը ապրանքներու վրայ գրեթէ բնաւ սեղմ չունին։ Օտ. սարերը կը ցոյցնալ նաեւ որ, կարգ մը գործատերեր մանուածներ ստանալու համար բաւական յանձնարարութիւններ տալ սատյած են վերջերս ներկայ բարձր գներով։ եթէ գնորդ ընդհանուր վիճակը մէկ երկու ամիս չարունակէ հաստատ մնալ, գնողները իրենց վստահութիւնը վերագտնելով և ծանուցադիրները համար՝ ա՛լ պիտի սկսին իրենց յանձնարարութիւնները տալ, սակայն պէտք է բացարձակապէս համոզուինք որ, այն ատեն կատուներու գները չատ աւելի պիտի բարձրանան արագ և ուժգին կերպով։

Ինչպէս քանիցս յիշած ենք, նորէն կը կրկնենք թէ կատուներու ներկայ գները բաղդատմամբ բամպակի ցաս ապրանքի ենթ։ Մինչդեռ բամպակը վերջերս մարքին ի վեր ½ 50 բարձրացած է, կատուներու վրայ եղած բարձրացումները ½ 25ի չափ են և նկատի առնելով թէ մարդին ալ, որը բամպակին գինն ½ 50 պակաս էր, կատարողները նորէն խոչոր չափեր ընելու վիճակի մը մէջ չեն, պարզէ եղրակացնել թէ ինչ ահագին յետադարձներ պիտի ըլլան երբոր ապրանքի նետաղումը, որ ներկայիս զգուշերու հանդարտութեան պատճառը և ոչ թէ իրական ինդրանքի նետաղում։ Ընդհակառակը ծառ հրապարակներու մէջ սեղմօքները լաղդացող իրենց գործերուն համար ապրանքներ չեն գտներ։ Վերջերս լսուեցաւ ոմանց մէջ ալ տեսուեցաւ որ, ծոլիները կրնային հրապարակային կերպով ապրանքներուն մէջ կը գործնուին և ոմանք ալ կը յանդիմանին գանոնք, որով վերադիտել ծանուցուածները չատ մեծ ծաւալ կը դնեն։ Ուստի Հարաւային Ապահովութեան տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Պոլիսի «Բօլիս Միւթիւելիթի»ին որ ծոլիսներուն այդ տեսակ ընթացքը անվնասական և վերջնական կերպով արդիւնքի և առաջնորդութեան ծանուցումին ոգիին համաձայն գործեն։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ յառաջիկայ Զորեքշաբթի Իզմիտ պիտի երթայ։ Նրատչառութեան ուսուցիչ Մ. Լանկէլ վարչութեան տակ գանուող նետագիտարանի ալ պիտի ընկերանայ անոր։

ԴԱՏԱԿՆՈՑ պաշտօնեաներու ընդհանրութեան յանձնաժողովը առջի օր, Դատական նախարարութեան մէջ գումարուելով և նոր դատական վերակազմութեան համաձայն, Վանի, Տիարպէքիրի, Պիթլիսի, Երզրումի կուսակալութիւններուն վերաքննիչ և Նախադատ ատեաններու անդամներ եւ ընդհ. դատախազներ, Երզինկեանի համար ալ նախադատ ատեանի անդամներու ընտրութիւնները կատարելու։

ԴԱՏԱԿԱՆ Խորհրդական Մուսթաֆա Նէյմի պէյ, Ծոյն Պատրիարքարան գրեցոց այցելութեան համար, բայց Պատրիարքը չգտնուելով, ընդհանուր փոխանորդին և գործակատարին կոչմէ։ Նէյմի պէյ ժամի մը չափ տեսակցեցաւ Պատրիարքականը և կատարելագործելու իշխանութիւնը զրաղցնող իշխանութիւններուն վրայ և ըսաւ թէ բոլոր օտ. սարերը մէկ ընտանիք կը կազմին ու այս տեսակէտով է որ պէտք է ինդիրները կարգադրուին, այս ընթացքը օտար միջամտութեան տեղի չտար և տատարակաց հոյներնիքին չհոյն համաձայն կ'ըլլայ։ Փոխանորդը և գործակատարն ալ յայտնած են որ, Պատրիարքարանը կ'աշխատի սարերու միութիւնը ամրապնդելու և տափաքաղ է կառավարութեան հետ ունեցած իր անհամաձայնութիւններուն կարգադրութիւն, իր չանքերն ալ միայն տուր համար են։

ՅՕՆ ՏԻՐ ԿՕԼՁ ՓՇՇԱ, այսօր իր հետն ունենալով օտ. բանակին մէջ ծառայելու համար եկած Գերմանացիները պիտի ընդունուի Սուլթանին։ Ընդունելութեան ներկայ պիտի ըլլան նաև Մահմուտ Շեվքէթ փաշա և Պատրիարքական նախարարի փոխանորդ Լուկէթ փաշա։

ՊՈՒԿՈՍ կառավարութիւնը ծանուցագիր մը կը պատրաստէ, որուն մէջ Պուլկար կառավարութեան մինչեւ հիմա հետեւած անկեղծ քաղաքականութիւնը պարզելով պիտի մերժէ Պուլկար հրապարակներուն սահմանազանց անցնելու մասին իրեն վերագրուած ընթացքը։

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Օսմանեան Կառավարութիւնը այս օրերս պաշտպան սէրութեանց յայտարիր մը զրկելով, Կրետէի խնդիրն լուծումը պիտի պահանջէ, որովհետեւ Կրետէցիները եթէ Յունաստանի խորհրդարանին երեսփոխան զրկին, Օսմ. Կառավարութիւնը պիտի հարկադրուի զէնքով կարգադրել խնդիրը։ Հաւանին ալ կը հետագրուի թէ Կրետէի ընքնօրինութեան խնդիրը վերջնապէս կարգադրելու համար Օսմ. Կառավարութեան խորհրդակցութիւն պիտի կատարուի Հռոմի մէջ։

***Կրետէի մէջ յեղափոխութիւն ծագած է կղզին կառավարութեան դէմ որ վերջերս չափազանց ընթացք մը ունած էր բռնել ընդհանուր ընտրութիւններու կատարումը չհոյտարեալով։ Նախկին ազատամարտիչներու մէջ մասնակցութիւն ունեցող Տատքոյանի գլուխ կանգնած է այս ապստամբութեան և լուր կուգ է։ Թայլզ կը գրէ թէ Լոնտոնի մէջ կարևորութիւն չընծայուելու այդ չարժումներուն և կը կարծուի թէ Կրետէի արդի կառավարութիւնը որ կանոնաւոր ոստիկան զօրք ունի, պիտի կրնայ առաջքը առնել աւելի մեծ լուռ վտանգներու։

Կարդալ Դ. էջ Յրէնհեան Տան Մեծ Նարուբեան Ապրդը, հարիւրին հարիւր չահ։

ԴՐԱՊԱՆՆԵՐԱՆ ԴՐԱՏԱՆ Ապրդը սեւեռել 4րդ երեսը։

Ներքին Լուրեր

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՆԱՒՈՒՑՈՒՄԸ.—Երբեմն խլամ կիները վազոյներու և չուկաներու մէջ իրենց երեսը չեն ցոյց և քաց կը պատին, սակայ կրճատական օրէնքի դէմ ըլլալով, մանաւոր ուշադրութիւն կը դրուէն իրենց վրայ։ Հանրային բարոյականին հակառակ եղող այս ընթացքին հանդէպ ոստիկանութեան անտարբերութիւնը թոյլատրելի չըլլալով, Պոլսի «Բօլիս Միւթիւելիթ»ին առիթ առաջ ծանուցած էր որ, ոստիկանը եթէ այս տեսակ անհոգ հագուած ընթացքով կիներու պատահին, առանց ո՛և է անոնցմէ ներում հարցնելու անոնց պաշտպանութեան տեղի առլու անոնց պաշտպանութեան անունը հասկնան ու տեղեկագրեն։ Վերջերս լսուեցաւ ոմանց մէջ ալ տեսուեցաւ որ, ոստիկանները կիներուն հրապարակային կերպով ապրանքներուն մէջ կը գործնուին և ոմանք ալ կը յանդիմանին գանոնք, որով վերադիտել ծանուցուածին բոլորովին հակառակ կը գործեն։ Ուստի Հարաւային Ապահովութեան տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Պոլիսի «Բօլիս Միւթիւելիթ»ին որ բոլիսներուն այդ տեսակ ընթացքը անմիջապէս և վերջնական կերպով արդիւնքի և առաջնորդութեան ծանուցումին ոգիին համաձայն գործեն։

ՍԻՆԱՍՑԻՆ կը հետագրեն որ, Զեյնիլ գասատակին յեղերէն չորս հարիւր ոսխաուն հոգի յարձակած են Սալիմին վրայ և Օսմ. զինուորներուն քիչուածքեան պատճառով ետքան են գայն պաշարել։

Ազգային Լուրեր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ՎԵՐՋԻՆ ՆԻՍՏԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ՀԱՆՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԻՆԸ.

Անաւասիկ պատճէնը 300ի ասիլի ստորագրութիւն կրող այն հանրագրութեան որ ուրբաթ օր ներկայացուեցաւ Ազգ. Ժողովին եւ կարդացուեցաւ Դիւանին կողմէ։

Ազնուապատիւ

Առենապետ եւ պատուաւոր ատենակից Ազգային Երեսփ.

Պատ. Ժողովոյ

Սաստիկ խղճապատ ցոյցած ամենասիրելի Սրբազան Պատրիարք Հօր հրաժարականէն և հրաժարականին տեղի ասելով անվճռելի կերպով արդասի պատճառներէն, ներկայիս կը դիմենք Պատ. Ժողովիդ, որպէս ազգային վերին հեղինակութիւն, խնդրելով որ մինչեւ վերջը զօրեղապէս ձայնակցի իր Սրբազան նախագահին և չբաժանակցի Ն. Սրբազնութիւնը ուժասպ պարբերքական պահանջին որ Հայոց պահանջը չէ միայն ազ երկրին ամէնէն կենսական պէտքը և այնպէս փափաքուած ազգերու համերաշխութեան և տեւական խաղաղութեան միջոցը։

Վերջերս, անխորհ ամէն ցեղէ ու կրօնքէ բոլոր ազգասիրտ օսմանցիները վերաերոյթ, քաղաքակիրթ աշխարհը ջընդող Սահմանի չարդին գլխաւոր պատասխանատուներուն պատժուիլը պահանջելը, արդարութեան լիակատար կատարումը ուզելը։ Լուրջ հայրենասիրութեան ամէնէն ցայտուն ապացոյն է որ կուտայ օսմանեան կարեւոր ասրբերքին մին եղող Հայոց Պատրիարքը՝ որպէս հարազատ օսմանցի։

Անհասկած ենք որ կառավարութիւնն ալ լրջօրէն ըմբռնելով Ս. Պատրիարք Հօր պահանջին հարկնասիրական ընոյթը, արդարութեամբ գոհացում պիտի տայ երկրին այս մեծ պէտքին, ինչպէս ընդունելի կիլլիկեան Սզէտցիի մէջ հայոց անպատասխանատուութիւնը, այսպէսով անգամ մըն ալ պաշտպանելէ հատատուց Հայոց հարկնասիրութիւնը, որպէս օսմանցի։

Իրաց ներկայ վիճակին մէջ կը սխրենք հաւատալ որ Պատ. Ժողովիդ, հարազատ հայու և օսմանցիի մը վայել կերպով ըմբռնելով դրութիւնը հանրային խղճը, երկրին չահը, ապագային չպիտի ձգէ թաքուն և յանձնալ դատարկներով քաղող, պաշտօնական և անպաշտօն դասակարգերու, որպէսզի իրենց գործին եկած ձեւով ուղղութիւն տան ազգային գործերուն։

Սրտ, երեսփոխան հարք և անարք, վտան որ հայրենասիրութեամբ և արդար կերպով պիտի անօրինէք ինչ որ Ժողովիդ, ինչ որ ազգին փափաքն է, երկրին պահանջն է, կը մաղթենք ձեզ կարգոզութիւն և ամէն չարգութիւն ու ներկայացնելով վշտահար ժողովրդեան կողմէ անայլայլ անձնուիրութեան հաւատին։

Մնամք յարդանօք
(Ստորագրութիւններ)

ԻԶՄԻՐԻ Հայ հասարակութիւնը, 1300 ստորագրութեամբ հանրագրութիւն մը զրկած է Պատրիարքարան, Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականի լուրդրոյն նկատմամբ։ Սոյն հանրագրութիւնը, զրեթէ չարեւմտեան է այն 4000 ստորագրութեամբ հանրագրութեան, զոր մասուցուհցաւ ուրբաթի Սզէ. Ժողովին և կը պարտադնէ Ս. Պատրիարք Հօր չրնած ուղղութիւնը վերջին ծանօթ ատենագիրին առթիւ։

ՇԱԲԱԹ ՕՐ Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարք Հօր անուան ատենաբանութիւնը ըլլալով, Ն. Սրբազնութիւնը չարդմանիւ եկեղեցական ու ազգասիրական անձնուիրութեանց չնորհաւորական այդերութիւնները ընդունել։ Այդերութիւն առած էին մայրաքաղաքին գրեթէ լոլոր թաղերու քարոզիչները և Թագ. Խորհուրդներու ատենապետները կամ անդամները։ Ս. Պատրիարքը այս առթիւ չնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ, ըսած է թէ ինքնակոչ մասնակցած չէ այդ չարժումներուն, ինչպէս նաև թէ այդերութիւնները, ինչպէս ըսած է, երկրին պահանջն է, կը մաղթենք ձեզ կարգոզութիւն և ամէն չարգութիւն ու ներկայացնելով վշտահար ժողովրդեան կողմէ անայլայլ անձնուիրութեան հաւատին։

Մնամք յարդանօք
(Ստորագրութիւններ)

ԻԶՄԻՐԻ Հայ հասարակութիւնը, 1300 ստորագրութեամբ հանրագրութիւն մը զրկած է Պատրիարքարան, Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականի լուրդրոյն նկատմամբ։ Սոյն հանրագրութիւնը, զրեթէ չարեւմտեան է այն 4000 ստորագրութեամբ հանրագրութեան, զոր մասուցուհցաւ ուրբաթի Սզէ. Ժողովին և կը պարտադնէ Ս. Պատրիարք Հօր չրնած ուղղութիւնը վերջին ծանօթ ատենագիրին առթիւ։

ՇԱԲԱԹ ՕՐ Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարք Հօր անուան ատենաբանութիւնը ըլլալով, Ն. Սրբազնութիւնը չարդմանիւ եկեղեցական ու ազգասիրական անձնուիրութեանց չնորհաւորական այդերութիւնները ընդունել։ Այդերութիւն առած էին մայրաքաղաքին գրեթէ լոլոր թաղերու քարոզիչները և Թագ. Խորհուրդներու ատենապետները կամ անդամները։ Ս. Պատրիարքը այս առթիւ չնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ, ըսած է թէ ինքնակոչ մասնակցած չէ այդ չարժումներուն, ինչպէս նաև թէ այդերութիւնները, ինչպէս ըսած է, երկրին պահանջն է, կը մաղթենք ձեզ կարգոզութիւն և ամէն չարգութիւն ու ներկայացնելով վշտահար ժողովրդեան կողմէ անայլայլ անձնուիրութեան հաւատին։

Մնամք յարդանօք
(Ստորագրութիւններ)

ՍՄԻՐՆԱՅ Հայ հասարակութիւնը, 1300 ստորագրութեամբ հանրագրութիւն մը զրկած է Պատրիարքարան, Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականի լուրդրոյն նկատմամբ։ Սոյն հանրագրութիւնը, զրեթէ չարեւմտեան է այն 4000 ստորագրութեամբ հանրագրութեան, զոր մասուցուհցաւ ուրբաթի Սզէ. Ժողովին և կը պարտադնէ Ս. Պատրիարք Հօր չրնած ուղղութիւնը վերջին ծանօթ ատենագիրին առթիւ։

ՇԱԲԱԹ ՕՐ Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարք Հօր անուան ատենաբանութիւնը ըլլալով, Ն. Սրբազնութիւնը չարդմանիւ եկեղեցական ու ազգասիրական անձնուիրութեանց չնորհաւորական այդերութիւնները ընդունել։ Այդերութիւն առած էին մայրաքաղաքին գրեթէ լոլոր թաղերու քարոզիչները և Թագ. Խորհուրդներու ատենապետները կամ անդամները։ Ս. Պատրիարքը այս առթիւ չնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ, ըսած է թէ ինքնակոչ մասնակցած չէ այդ չարժումներուն, ինչպէս նաև թէ այդերութիւնները, ինչպէս ըսած է, երկրին պահանջն է, կը մաղթենք ձեզ կարգոզութիւն և ամէն չարգութիւն ու ներկայացնելով վշտահար ժողովրդեան կողմէ անայլայլ անձնուիրութեան հաւատին։

Մնամք յարդանօք
(Ստորագրութիւններ)

ԻԶՄԻՐԻ

ՊՈՇԱԿԱՏՈՒ

ՀԱՏ. Ա.

—Երեկ 150 ռուբլի կորցրի ու գտնողին խնդրում եմ վերադարձնել։ Լու՛ս Ա.

—Ես գտա և հենց հիմա էլ վերադարձրի տիրոջը։ Նա ինձ հարկավոր էր միայն իր անձնագիրը։ Ռուբլիները ես ինքս եմ ավելացրել։ Ա. Ա.

ՀԱՅՏ. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ես, ստորագրյալս, Ալեքսանդր Մարտիրոսյանս, հայտնում եմ, որ ինձ ոչ ոք չի վիրավորել, ոչ էլ ես եմ վիրավորել որևէ մեկին։ Ալեքսանդր Մարտիրոսյան